

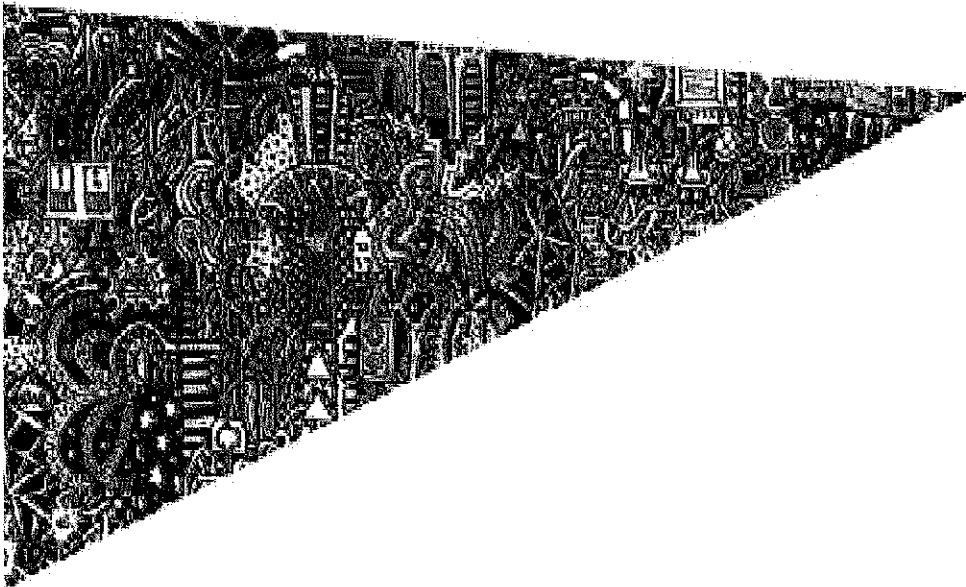
Revisionsrapport 2008

Genomförd på uppdrag av revisorerna

LERUMS KOMMUN	
Sektor Infrastruktur	
2009-03-30 (7)	
Diarienummer	Arendeotyp
KS09, 324,	007

Lerums Kommun

Granskning av bokslut 2008-12-31

Innehåll

1. Inledning	2
1.1. Måluppföljning.....	2
1.2. Noteringar från bokslut och löpande granskning	4
2. Kommentarer till resultaträkningen.....	6
2.1. Verksamhetens kostnader.....	6
2.2. Skatteintäkter och generella statsbidrag.....	6
2.3. Jämförelsestörande poster.....	7
2.4. Finansiella kostnader	7
3. Kommentarer till balansräkningen.....	8
3.1. Materiella anläggningstillgångar	8
3.2. Kortfristiga placeringar	8
3.3. Förråd och exploatering	9
3.4. Avsättning pensioner.....	9
3.5. Avsättning deponier	9
3.6. Avsättning intern skaderegleringsfond.....	10
3.7. Långfristiga skulder	10
4. Kommentarer till driftredovisningen.....	11

1. Inledning

Vi har granskat kommunens årsredovisnings resultat- och balansräkningar med nothänvisningar, finansieringsanalyser, driftredovisning och investeringsredovisning.

Revisionen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet.

Vår bedömning är att granskat material i huvudsak överensstämmer med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed och att bokslutet och årsredovisningen i alla väsentliga delar är korrekt upprättat och ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Det framgår i årsredovisningen under redovisningsprinciperna att kommunen gör vissa avsteg från lagkrav och rekommendationer. Det avsteg som främst påverkar kommunens redovisning är att avsättning till pensioner inte sker i enlighet med den så kallade blandmodellen. Kommunen har istället valt att redovisa pensioner enligt fullfonderingsmodell, se vidare kommentar under 1.2.1 nedan.

Efter utförd revision avseende räkenskapsåret 2008 lämnas härmed följande bokslutsrapport där de väsentligaste iakttagelserna för en bedömning av kommunens bokslut år 2008 kommenteras.

1.1. Måluppföljning

Från och med 2006 gäller för samtliga kommuner:

- att kommunfullmäktige skall fastställa mål för "god ekonomisk hushållning"
- att uppföljning av dessa mål skall göras i delårsrapport och årsredovisning
- att kommunens revisor skall granska och bedöma måluppfyllelsen.

Syftet med dessa krav är att politikerna med hjälp av målstyrning och måluppföljning skall styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet.

Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål och verksamhetsmål. Det är endast av fullmäktige fastställda mål inom ramen för god ekonomisk hushållning som är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport och årsbokslut. Initialt är det kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen skall utvärdera uppfyllelsen av de mål kommunfullmäktige fastställt. Därefter skall revisorerna på basis av kommunstyrelsens utvärdering samt sin egen granskning av delårsrapport och årsredovisning bedöma uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Även kravet på balans mellan intäkter och kostnader d.v.s. balanskravet, är lagstadgat. Avstämning av balanskravet skall göras i delårsrapport och årsredovisning.

1.1.1. Avstämning av balanskravet

Det lagstadgade balanskravet innebär att de löpande intäkterna ska täcka de löpande kostnaderna. Vid avstämning av balanskravet får realisationsvinster inte medräknas.

Avstämning mot balanskravet:

Mkr	2008
Årets resultat enligt resultaträkningen	35,1
Justering pensionskostnader avseende avsättning innan 1998	+ 4,2
Justering för realisationsvinster	- 12,5
Justerat resultat	26,9

Lerums Kommun har frångått den lagstadgade blandmodellen där förpliktelser att betala ut pensionskostnader som intjänats innan 1998 skall redovisas utanför balansräkningen. Årets förändring av pensioner intjänade innan 1998 har räknats bort i avstämningen av balanskravet.

1.1.2. Avstämning av mål med avseende på god ekonomisk hushållning

Som angivits ovan omfattar mål för god ekonomisk hushållning både finansiella mål samt verksamhetsmål.

1.1.2.1 Finansiella mål

Nedan anges kommunens finansiella mål:

	Finansiellt mål	Budget 2008	Bokslut 2008	Differens bokslut / finansiella mål
Resultat	18,4	18,4	35,1	16,7
Nettokostnadsandel (%)	98,0	98,0	97,8	0,2
Skattefinansieringsgrad (%)	100,0	20,8	60,4	39,6
Investeringsvolym (mnkr)	66-100		221,2	121,2 - 155,2
Låneskuld i % av balansomslutningen	< 10	22,0	21,1	11,1
Soliditet, inkl pensionsskuld (%)	25	24,2	16,8	8,2
Kassalikviditet (%)	100	-	119,7	19,7

Av ovanstående uppställning framgår att kommunen inte uppfyller samtliga finansiella mål. Vissa av dessa mål är dock att betrakta som långsiktiga. Vi har också fått information om att kommunen skall se över de finansiella målen för att dessa bättre skall spegla den långsiktiga målsättningen vad gäller god ekonomisk hushållning.

1.1.2.2 Verksamhetsmässiga mål

Av kommunfullmäktige fastställd budget för år 2008 anges verksamhetsmål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Kommunen redovisar i delårsrapport och årsredovisning sin bedömning om dessa mål är uppfyllda, delvis uppfyllda eller ej uppfyllda. Beträffande de verksamhetsmål som är framtagna pekar kommunens egna analys på att

kommunen helt eller delvis uppfyller merparten av målsättningarna. Kommunen gör därmed bedömningen att "verksamheten bedrivits på ett sätt som borgar för en långsiktig god ekonomisk hushållning både vad gäller kommunens förmåga till tillväxt och attraktionskraft samt ett resurseffektivt lärande och trygghet för individer som har stora behov av kommunens service". Analysen visar också på att kommunen inte nått uppsatta mål för ett "förbättrat näringslivsklimat utifrån ranking av Sveriges kommuner samt målet för minskat drogmissbruk genom att färre ungdomar provar alkohol och andra droger".

1.2. Noteringar från bokslut och löpande granskning

1.2.1. Redovisning av pensionsskuld

Lerums Kommun har frångått den så kallade blandmodellen där förpliktelser av pensioner intjänade innan 1998 inte skall redovisas inom balansräkningen. Kommunen väljer istället att redovisa hela pensionsskulden inom balansräkningen enligt en fullfonderingsmodell vilket strider mot kommunal redovisningslags 5 kap 4§. Effekten av fullfonderingsmodellen har påverkat kommunen genom ökade kostnader med 4,2 Mkr under 2008. En redovisning i enlighet med blandmodellen hade istället påverkat kommunens resultat i samband med utbetalningen.

Revisorerna kan instämma i kommunens motiv för redovisningen då den ger en mer rättvisande bild av kommunens finansiella ställning.

1.2.2. Särredovisning av VA-verksamheten samt anslutningsavgifter

År 2006 antog riksdagen Lag om allmänna vattentjänster vilken klargör att kommuner från och med räkenskapsår 2007 bl a skall upprätta separata balans- och resultaträkningar för VA-verksamheten. Någon separat redovisning togs inte fram under 2007 och har hitintills inte heller tagits fram för 2008.

I en idéskrift från Rådet för kommunal redovisning framgår också att anslutningsavgifter för VA-verksamheten inte skall nettoredovisas mot motsvarande investeringsutgift utan periodiseras över resultaträkningen och intäktsförs i samma takt som avskrivningar görs för den anläggning som avgiften är tänkt att finansiera. Vi kan konstatera att det för kommuner föreligger en oklarhet vad som är god redovisningssed avseende anslutningsavgifter men vi kan konstatera att kommunen gör avsteg mot Rådets idéskrift genom att redovisa anslutningsavgifterna som en inkomst i investeringsredovisningen.

1.2.3. Redovisning av exploateringsverksamheten

Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer klargör att kommuner vanligtvis skall intäktsföra försäljningar inom exploateringsverksamheten i samband med att äganderätten övergår till köparen om inte särskilda omständigheter gör att en resultatföring ej kan göras.

Vi har tidigare noterat, bl a i vår rapportering från löpande granskning, att då försäljningar av tomter görs redovisas inkomsten mot exploateringsredovisningen och intäktsförs först när

exploateringsområdet slutredovisas. Detta är i strid mot den rekommendation som Rådet för kommunal redovisning tagit fram.

1.2.4. Olika modeller för koncernredovisning

Vi har likt föregående år i vår granskning noterat att kommunen använder två olika principer beträffande den koncernredovisning som upprättas. I underkoncernen Lerums Energi AB konsolideras hela dotterbolaget Lerums Fjärrvärme ABs tillgångar och skulder och som en balanspost på skuldsidan redovisas ett minoritetsintresse. Minoritetsintresset motsvarar det ägande om 49% som Göteborgs Energi har i Lerum Fjärrvärme AB.

Underkoncernen Lerum Energi konsolideras i kommunen enligt en proportionell andel av samtliga tillgångar och skulder motsvarande 89,5%, vilket motsvarar Lerums kommuns ägande i Lerum Energi. Att använda två olika metoder i koncernredovisningen medför ingen skillnad avseende koncernens årsresultat men då olika metoder används saknas en enhetlig redovisning av ingående resultat- och balansposter i koncernredovisningen.

I enlighet med Rådet för kommunal redovisning, rekommendation 8:1 om sammanställd redovisning, kan olika metoder användas i kommunen och bolagskoncernen om en justering av koncernredovisningen, till en enhetlig proportionell konsolidering, är kostnads- och tidskrävande.

2. Kommentarer till resultaträkningen

Resultaträkningen har granskats utifrån vår genomgång av väsentliga rutiner, kontoanalyser, verifieringsgranskning samt jämförelse mot utfall föregående år.

Mkr	2008	2007	Differens	%
Verksamhetens intäkter	323,8	300,0	23,8	7,9 %
Verksamhetens kostnader	- 1 823,7	-1 726,6	- 97,1	5,6 %
Jämförelsestörande poster	26,6	- 78,5	97,8	-124,6 %
Avskrivningar	-84,9	- 79,4	-5,5	6,9 %
Verksamhetens nettokostnader	- 1 558,2	- 1 584,5	26,3	- 1,7 %
Skatteintäkter	1 458,2	1 382,8	75,4	5,5 %
Generella statsbidrag och utjämning	147,5	141,7	5,8	4,1 %
Finansiella intäkter	11,5	12,6	- 1,1	- 8,7 %
Finansiella kostnader	- 23,9	- 7,1	- 16,8	236,6 %
Årets resultat	35,1	- 54,5	89,6	-164,40 %

I kommunens ursprungliga budget för 2008 uppgick resultatet till 32,2 Mkr vilket innebär att årets utfall var en budgetavvikelse på + 2,9 Mkr. Inklusiva resultatregleringar blev dock budgetavvikelsen 16,7 Mkr.

2.1. Verksamhetens kostnader

Jämfört med föregående år har verksamhetens kostnader ökat med 97,1 Mkr vilket motsvarar 5,6 %. Motsvarande ökning under föregående år var 6,5 %. De största posterna av den totala kostnadsmassan är personalkostnader vilka uppgick till 54,7 % och köp av verksamhet vilka uppgick till 18,9 %.

2.2. Skatteintäkter och generella statsbidrag

Skatteintäkterna har i år ökat med 75,4 Mkr (5,4 %) och uppgick totalt till 1 458,2 Mkr. De generella statsbidragen ökade med 5,8 Mkr (4,0 %). Under föregående år ökade skatteintäkter och generella statsbidrag tillsammans med 101,8 Mkr vilket motsvarade en ökning om 7,2%.

Nettokostnadsandelen, som anger hur stor del av skatteintäkterna inklusive finansnetto som använts för att finansiera verksamhetens nettokostnader, uppgår i år till 97,8 % vilket är bättre än kommunens finansiella mål om 98%. Föregående år var nettokostnadsandelen 103,8 % men då ingick en engångspost avseende pensioner.

2.3. Jämförelsestörande poster

Under posten jämförelsestörande poster i resultaträkningen ingår försäkringsersättning för branden på Hjällsnässkolan med netto 14,1 Mkr. Kommunen har erhållit totalt 34,2 Mkr i ersättning för branden uppdelat på ersättning för fastighet (20,2 Mkr), inventarier (6,1 Mkr) samt hyra för tillfälliga lokaler (7,9 Mkr). Efter avdrag för nedskrivning av byggnad, periodisering av intäkter för att täcka kostnader under 2009 samt övriga kostnader uppkomna i samband med branden har erhållits en nettointäkt om 14,1 Mkr, bokad som jämförelsestörande post.

2.4. Finansiella kostnader

Bland finansiella kostnader ingår nedskrivning av kommunens pensionsplaceringar med 13,5 Mkr.

3. Kommentarer till balansräkningen

Utvalda poster på balansräkningen kommenteras nedan:

Mkr	Hänv.	2008	2007	Differens	
Tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	3.1	1 161,7	1 034,0	127,7	12,4 %
Kortfristiga placeringar	3.2	110,6	109,1	1,5	1,4 %
Förråd och exploatering	3.3	61,0	41,8	19,2	45,9 %
Avsättning					
Avsättning för pensioner	3.4	804,1	748,9	55,2	7,3 %
Övriga avsättningar (deponi och skaderegleringsfond)	3.5-6	12,2	13,5	-1,3	-9,6 %
Skulder					
Långfristiga skulder	3.7	370,9	217,0	153,9	70,9 %

3.1. Materiella anläggningstillgångar

Följande har skett under året rörande materiella anläggningstillgångar:

Mkr	
Ingående balans	1 034,0
Årets anskaffningar	221,2
Årets avskrivningar	-82,3
Nedskrivning pga brand	-7,0
Årets försäljning, omklassificering mm	-4,2
Utgående balans	1 161,7

Årets investeringar exklusive exploateringsverksamheten uppgår till 221,2 Mkr. Detta innebär en avvikelse mot ursprunglig budget på 318,9 Mkr. Arbetet med Gryaab-tunneln är det enskilt största projektet under 2008. Under året betalades 67 Mkr till Gryaab och total upparbetad investering för projektet uppgår till ca 120 Mkr per 2008-12-31.

Dessutom har nedskrivningar gjorts om 7,0 Mkr som en följd av branden på Hjällsnässkolan (4,5 Mkr för byggnader och 1,4 Mkr för inventarier) och för Torpstugan (1,1 Mkr).

3.2. Kortfristiga placeringar

Posten avser de placeringar som görs för att lindra de pensionsutbetalningar som väntas inom de kommande åren. Sedan 2002 görs årligen en placering om 15 Mkr. Som en följd av årets finanskris sjönk dessa placeringar i värde varför en nedskrivning om 13,5 Mkr gjordes så att bokfört värde och marknadsvärde korrelerade per bokslutsdatum:

Mkr	
Ingående balans	109,1
Årets placering	15,0
Nedskrivning till marknadsvärde	-13,5
Utgående balans	110,6

3.3. Förråd och exploatering

Exploateringsverksamheten redovisas som ett netto mellan förutbetalda intäkter och kostnader. Följande tabell visar årets utfall på respektive konto på balansräkningen samt belopp som under året resultatförts:

Mkr	2008	2007	Resultatfört
Förutbetalda intäkter	-83,8	-76,5	-2,7
Förutbetalda kostnader	144,3	117,2	0,7
Summa	60,5	40,7	-2,0

Se även våra kommentarer under rubriken 1.2.3, Redovisning av exploateringsverksamheten.

3.4. Avsättning pensioner

Sedan 2004 använder sig kommunen av en fullfonderingsmodell där hela pensionsskulden redovisas på balansräkningen. Under året har kommunen upphandlat ny pensionsförvaltare vilken använder en annan modell för att beräkna pensionsskulden jämfört med tidigare beräkning, vilket medfört att den beräknade pensionsskulden ökat med 46,2 Mkr enbart p g a olika beräkningssätt. Beloppet har redovisats direkt mot eget kapital och inte över resultaträkningen.

3.5. Avsättning deponier

Total avsättning för deponin Hullett uppgår i bokslutet till 9,8 Mkr (10,4 Mkr) och total beräknad kostnad uppgår till ca 25 Mkr fram till år 2015. Avsättningen är baserad på en intern beräkning utförd av kommunen. Under året har kommunen lagt ned kostnader motsvarande ca 1,6 Mkr samtidigt som ytterligare avsättning om 1 Mkr har gjorts under året vilket inneburit en total utgående avsättning per 2008-12-31 på 9,8 Mkr.

Mkr	
Ingående värde	10,4
Nedlagda kostnader under året	-1,6
Ny avsättning	+1,0
Utgående värde	9,8

I Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 10, som behandlar redovisning av avsättningar, nämns som exempel att för deponier skall en avsättning göras för uppskattade kostnader för återställande. De framtida kostnaderna skall nuvärdesberäknas och en avsättning skall göras i takt med att deponin utnyttjas för förvaring alternativt över den tidsperiod som tillståndet gäller. Rekommendationen gäller med början från räkenskapsåret 2002.

Enligt kommunen ser man deponin Hultet som en återvinningscentral efter 2008-12-31 och man har inte för avsikt att avsätta mer pengar för sluttäckning än de 9,8 Mkr ovan. Vi ser dock helst att kommunen, som ett komplement till sin egen beräkning, bör låta en extern part beräkna återstående kostnader för sluttäckning.

3.6. Avsättning intern skaderegleringsfond

Under föregående års granskning noterades att kommunen gjort en intern avsättning om 3,0 Mkr avseende skadereglering vilken redovisas i den externa balansräkningen. Avsättningen, som per 2008-12-31 uppgår till 2,4 Mkr, står i strid med kommunal redovisningslag samt praxis i övrigt. Avsättningen sjönk något under året då medel användes ur denna som ersättning till sektorerna för brand i kommunal skola.

Vi anser, likt föregående år, att om kommunen förväntar sig kostnader i samband med skador skall detta bokas som en upplupen kostnad, vilken måste styrkas med underlag i någon form.

3.7. Långfristiga skulder

Kommunens långfristiga belåning har ökat från 217,0 Mkr till 370,9 Mkr. Under året har ett nytt reverslån om 160 Mkr upptagits, vilket beror på att kommunen väljer att finansiera den stora investeringen av spillvattenstunneln till Ryaverket via nya lån. Amortering har också skett med 6,1 Mkr på befintligt lån.

4. Kommentarer till driftredovisningen

Verksamheterna redovisar ett samlat resultat som understiger budget med 9,9 Mkr.

Vi har analyserat kommunens driftredovisning mot budget och följande större avvikelser har noterats:

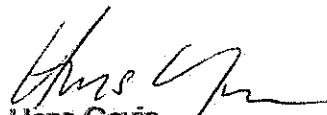
Mkr	Budget 2008	Utfall 2008	Differens	
Lärande	909,9	906,2	3,7	0,4 %
Vård och omsorg	388,7	396,0	-7,4	-1,9 %
Individ och familjeomsorg	78,9	83,5	-4,6	-5,8 %
VAV/renhållning	2,4	-3,7	6,1	254,2 %

Sektor lärandes överskott om 3,7 Mkr hänförs till dels ett överskott inom förskolan på 9,4 Mkr och dels ett underskott på gymnasiet på -5,7 Mkr. Överskottet inom förskolan beror på kortare vistelsetid samt färre barn än beräknat och underskottet på gymnasiet är hänförligt till högre interkommunal ersättning beroende främst på att fler elever från Lerums kommun väljer skolor i andra kommuner.

Vård och omsorgs underskott om -7,4 Mkr beror på ökade volymer inom socialpsykiatri och servicebostad enligt LSS vilket belastat handikappomsorgen. Individ och familjeomsorg redovisar ett underskott på -4,6 Mkr vilket beror på höga kostnader för försörjningsstöd och institutionsvård.

Vatten och avlopp budgeterar tillsammans med renhållning och redovisade för året ett överskott från bruksavgifter om 3,7 Mkr vilket var en avvikelse mot budget på 6,1 Mkr. Detta beror på att anslutningen till Gryaab-tunneln ej aktiverats ännu och att levererade volymer har ökat. Under föregående år gjorde vatten och avlopp ett överskott på 1,8 Mkr och i år uppgår det till 5,7 Mkr. Vi noterar att kommunens VA- och renhållningsavdelningar gått med vinst flera år i rad och vi vill därför påminna om att kommunallagen stipulerar att sådana överuttag skall regleras inom en treårsperiod.

Lerum 2009-03-27

Hans Gavin
Auktoriserad revisor och
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Ernst & Young AB

Peter Öfverström
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Hans Andreasson
Revisor
Ernst & Young AB